

OBSAH

Úvod /Marcela Mikulová — Ivana Taranenková/	9
PROLEGOMENA	15
1 / REALIZMUS — REPREZENTÁCIA — REFERENCIALITA /Peter Zajac/	17
1.1 Reprezentácia, referencialita, sebareferencialita	18
1.2 Referencialita a realizmus	21
1.3 Podvojnosc' realizmu	24
1.4 Konfigurácie realizmu	25
2 / KONFIGURÁCIE SLOVENSKEHO LITERARNEHO REALIZMU /Ivana Taranenková/	27
2.1 Kontextualizácia a metodologické východiská problému	27
2.2 Slovenský literárny realizmus a jeho konfigurácie	38
2.2.1 Národnoobrodenecké determinácie	38
2.2.2 Rezíduá, continuity, filiácie	45
2.2.3 Ideálny realizmus ako literárnoestetická konzekvencia národnoobrodeneckých interferencií	51
2.2.4 Polemiky s naturalizmom ako potvrdzovanie kultúrnej paradigmy	56
2.2.5 Konfrontovanie sa s rozrušovaním jednoty sveta v kultúrnych a estetických procesoch moderny	60
2.2.6 Literárnoestetické diferenciacie — diskrétné opozície ideálneho realizmu	65
2.3 Model slovenského literárneho realizmu — markery a typy konfiguračných vzťahov	68
3 / DOZNIEVANIE NÁRODNÉHO OBRODENIA /Marcela Mikulová/	72
3.1 „Poetická logika“ dejín a národná kontinuita	72
3.2 Povinnosť k ideálu alebo romantizmus v slovenskom realizme	80
3.3 Medzi vábením ducha a imperatívom predmetnosti	85
3.4 Medzery, ruptúry, trhliny, hiáty: diskontinuita a ideál celistvosti v slovenskej literatúre na konci 19. storočia	95
ARGUMENTUM	107
4 / POÉZIA V DOTYKU S REALIZMOM /Valér Mikula/	109
4.1 Literárnohistorické súradnice	109
4.2 Tri prípady: Vajanský, Hviezdoslav, Jesenský	114
4.2.1 Reiterácie romantizmu: Svetozár Hurban Vajanský	114

4.2.2	Realizmus verzus reprezentatívnosť: Hviezdoslav	124
4.2.3	Reiterácie idealizmu: Janko Jesenský	132
5 /	PARADIGMY PRÓZY SLOVENSKEHO LITERÁRNEHO REALIZMU	
	/Ivana Taranenková/	143
5.1	Dve paradigmy prózy slovenského literárneho realizmu	143
5.2	Paradigmy tradície	147
5.3	Národnoobrodenecké reprezentácie	149
5.3.1	Podoby opisu v národnoobrodeneckých reprezentáciách	152
5.3.2	Žánrové konfigurácie národnoobrodeneckých reprezentácií	158
5.4	Narušovanie národnoobrodeneckých reprezentácií	159
5.5	„Efekt reálneho“ ako výsledok hľadania strateného sveta	164
6 /	IMPLICITNÉ POLEMIKY A TURBULENCIE V ŽENSKOM PÍSANÍ	
	/Marcela Mikulová/	172
6.1	Literatúra medzi rozumom a citom	172
6.2	Šoltésovej kritická iniciatíva	177
6.3	Vansovej koncept neskorého biedermeieru	187
7 /	ÚNIK Z REALIZMU: LITERATÚRA „REZERVOVANÝCH DEZILÚZIÍ“,	
	SKEPSA, IRÓNIA, GROTESKA /Marcela Mikulová/	196
7.1	Timravina polemika s realisticou mimézis	197
7.2	Tajovský — národný buditeľ v čase moderny	206
7.3	Jesenského stratégia paradoxu	210
8 /	NA RUBE SPRÍTOMŇOVANIA IDEÁLU: MELANCHÓLIA	
	V SLOVENSKOM LITERÁRNOM REALIZME /Ivana Taranenková/	220
8.1	Podvojnosť postavenia melanchólie v slovenskej kultúre 19. storočia	221
8.2	Melanchólia v kontexte slovenského literárneho realizmu	225
8.3	Melanchólia Martina Kukučína: pohyb medzi ukotvením a vykorenenosťou	232
9 /	PRIESTORY DEZILÚZIE: TRANSFORMÁCIE ROMÁNU	
	STRATENÝCH ILÚZIÍ V PROZAICKOM DIELE SVETÓZÁRA	
	HURBAN VAJANSKÉHO A MARTINA KUKUČÍNA	
	/Ivana Taranenková/	243
9.1	Žánrové prvky románu stratených ilúzií a jeho realizácie	
	v slovenskom kontexte	243
9.2	Vajanského prozaické intermezzo: pustatina národného života	248
9.3	Kukučínova Praha — nulová morféma domova	252
10 /	TÉMA DEDINY V GENERAČNÝCH KONFIGURÁCIÁCH:	
	OD IDEOLOGIZÁCIE K DEMÝTIZÁCII /Marcela Mikulová/	260
10.1	Dedinská téma ako poeticko-mentálny „spor“ Kukučína a Timravy	260
10.1.1	Proporcie autorského rozprávača a vnútorný rozpor postavy	265
10.2	Dom v stráni, román na križovatkách času	275
10.2.1	Fragmenty spoločenského románu	277
10.2.2	Román ako model reality i metódy	282
10.2.3	Neviditeľný imperatív času	287
10.3	„Kusy života“ a Tajovského humanistická vízia komunikácie	290
11 /	SLOVENSKÝ CESTOPIS NA PRELOME 19. A 20. STOROČIA	
	/Marcela Mikulová/	298
11.1	Cestopis ako médium „nového“ písania	298
11.2	Cestopis ako parabola národnej mentality	315
11.3	Cestopis ako sebaaprezentácia	319
12 /	TIMRAVIN INICIAČNÝ TEXT A NOVÁ CESTA EPIKY	
	/Marcela Mikulová/	326
12.1	Antihrdinka a predstava „ženského čítania“	327

12.2	Ideály a frustrácie	331
12.3	Priestor negatívnych emócií	336
12.4	Nesympatickí sú všetci	339
12.5	Sebarefektujúci tieň a útrapy z reality	343
12.6	„Salto mortale“ a sankcie	347
	Obrazová príloha /Katarína Beňová/	353
	Summary	368
	Zusammenfassung	373
	Literatúra /ku všetkým kapitolám/	379
	Menný register	404